Magda Rădulță (ed.)

„Îi urăsc, mă!"

O antologie a pamfletului. De la cronicarii munteni la Pamfil Șeicaru

HUMANITAS

13
UN POLEMIST DEVENIT PAMFLETAR: ISAC LUDO

Isac Ludo, nume de rang secund al publicisticii interbelice românești, își justifică prezența într-o antologie a pamfletului prin calitățile lui de polemist ideologic: este redactor fondator al gazetei *Adam* (apărută la București între 1929 și 1940), magazin cultural evreiesc în paginile căruia apar frecvent articole care polemizează cu polul de dreapta interbelic. Ludo îi atacă pe A.C. Cuza și Nae Ionescu exact în anii legilor rasiale, îl interpelează des pe Mircea Eliade (care îi dă, la mijlocul anilor '30, replici la fel de dese – și caustice – în *Vremea*), se amestecă în cacofonia produsă în spațiul literar de apariția romanului *De două mii de ani* al lui Mihail Sebastian și încearcă să atragă atenția, cu ironie și sarcasm, asupra derapajelor provocate de politica antisemită (vezi *În jurul unei obsesii: precizările unui evreu pentru românii de bună credință*, 1936).

Bătăios și neobosit în a stărui asupra temelor sale predilecte, polemistul alunecă nu o dată spre pamflet, cu deosebire în varianta sa *ad hominem*, cu dominantă grotescă a portretizărilor și cu atacuri îngroșate, totul pe fondul unui umor ce aduce aminte de Shalom Aleihem (pe care Ludo îl traduce începând din anii '20). A.C. Cuza îi e personaj favorit, erou al unei broșuri satirice al cărei titlu spune tot:

Doi mari poeți: Heinrich Heine și A.C. Cuza. O pildă de înfrățire semito-ariană (1934). Șarja la Mihail Sebastian din *Iuda trebuie să sufere...* e explicabilă prin pozițiile antiasimilaționiste ale lui Ludo: gazetarul e convins că scriitorii evrei nu-și asumă în întregime condiția evreiască doar fiindcă nu vor să-și compromită recunoașterea literară, de aceasta făcându-se vinovați, susține el, romancieri precum Mihail Sebastian sau Felix Aderca (vezi și *Despre pseudonim*, 1947).

După 1945, gazetarul devine romancier angajat; ciclul *Paravanul de aur* (1952–1960: *Domnul General guvernează*, *Stare de asediu*, *Regele Palaelibus*, *Salvatorul*, *Ultimul batalion*), pronunțat „pe linie" (primul roman primește, de altfel, Premiul de Stat), reprezintă una dintre puținele încercări de roman-pamflet ale literaturii noastre, eșuate stânjenitor însă, tocmai din cauza schematismului și tezismului covârșitor.